ICOMOS HÍRADÓ

a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei

32. évfolyam - 6. szám **2024. december**

Tartalom

Kulturális Örökség Napjai Zárókonferencia 2
Tapasztalatok és gondolatok a Kulturális Örökség Napjai 2024 szervezése kapcsán 5
Tata nemcsak "a vizek városa", de parkokkal is át van szőve 7
Gondolatok a műemlékvédelemről egy vasúttörténeti konferencia kapcsán 11
Konferenciák a 60 éves Velencei Karta tiszteletére 14
Dragonits 100 16
Az ICOMOS-díjasok kiállítása a Műegyetemen 18
Felhívások 20

Kulturális Örökség Napjai

A Fiatal Műemlékvédők Fóruma Tatán

Vasúttörténeti konferencia Sienaban

Dragonits 100

Kulturális Örökség Napjai Zárókonferencia

A Kulturális Örökség Napjai zárókonferenciájára 2024. október 5-6-án Győrött került sor. A konferencia célközönsége az épületeiket, értékeiket bemutató önkéntesek csoportja volt, az elsődleges cél a szervezők és az önkéntesek közötti közvetlen kapcsolatfelvétel, a helyszíni tapasztalatok megosztása, a jó gyakorlatok bemutatása volt.

A konferenciának a Győri SzC Hild József Építőipari Technikumának díszterme adott otthont. Az iskola maga is intézményi tagja az örökségnapok szervezésére felkért ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesületnek, az országban egyedüliként műemlékfenntartó szaktechnikusi képzést folytató intézményként a műemlékvédelmi szakképzés területén hiánypótló szerepet tölt be. A házigazda intézmény a konferencia mintegy harminc résztvevőjét kenyérlángossal vendégelte meg.

A résztvevőket Józsa Tamás az iskola igazgatója köszöntötte, egyúttal bemutatta az oktatók és tanulók műemlékvédelemhez kapcsolódó tevékenységeit.

Veöreös András az ICOMOS MNB Egyesület elnöke köszöntőjében a KÖN jelentőségéről, a hivatásos és civil műemlékvédők közötti kapcsolat fontosságáról és a civilek szerepéről beszélt.

A délelőtti program keretében két szakmai előadás hangzott el. Erős Erika építész, műemlékvédelmi szakértő Történeti épületeink szépségei és értékei címmel tartott vetített képes előadást. Több évtizedes műemlék-felügyelői és szakértői tevékenységére alapozva mutatta be a műemlékek értékeit a homlokzatoktól az épületek legapróbb részleteiig.

A második szakmai előadást Husz Anikó, a Széchenyi István Egyetem Turizmus tanszékének mesteroktatója tartotta A turizmus és a műemlékek kapcsolata címmel. Beszélt a turizmus aktuális trendjeiről, a turisták igényeiről, az élménykereslet és a műemlék-kínálat találkozásáról. Végül bemutatta a Turizmus Tanszék hallgatóinak a KÖN alkalmával szerzett tapasztalatait.

Ebéd után három önkéntes mutatta be a Kulturális Örökség Napjain megnyitott épületét és mondta el tapasztalatait.

Lengyel Eszter az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának programjait mutatta be. A levéltárban vezetett épületbemutató, levéltár-bemutató előadás, kiállítás, restaurátorműhely-látogatás, kézműves foglalkozások és a környéken tematikus nyomozójáték várta a látogatókat, akik idén több százan éltek a lehetőséggel, hogy betekintsenek a levéltári kulisszák mögé. A levéltári dolgozók egy csoportja önkéntes alapon vesz részt évről évre az örökségnapokon és osztja meg örömmel szakmai tapasztalatait a vendégekkel.

Szinger Margit a Budapest hatodik kerületében található szecessziós Sonnenberg-ház történetét ismertette. A zsidó kereskedőcsalád által a XX. század elején építtetett bérházat a második világháború után emeletráépítéssel bővítették, a homlokzati díszeket leverték, a Róth Miksa-féle üvegablakokat szétverték. A ház átlagos pesti bérházként, átlagos lakóközösséggel tengette életét. Miután azonban Szinger Margit lakást vásárolt az épületben minden megváltozott. Alapítványt hozott létre a ház értékeinek megmentéséért, az elpusztult értékek rekonstruálásáért, pályázatokat írt és nyert, önkormányzati támogatásokat mozgatott meg és restauráltatta a kapu kőkeretét és a lépcsőházi üvegablakokat. A kezdetben értetlen, olykor passzív, máskor ellenséges lakótársak többsége mára támogató partnerré változott, az örökségnapok alkalmával pedig több száz érdeklődő részesülhetett a még csak részben helyreállított lépcsőház szépségének látványában.

Mindannyiunk számára rendkívül tanulságos volt látni, hogy sokszor egyetlen lelkes, kitartó ember is elég ahhoz, hogy az „úgysem lehet, tehát meg se próbáljuk” gondolkodásból az „igenis meg lehet csinálni” hozzáállás szülessen és segítse a műemléki értékek megőrzését, helyreállítását.

Alföldi Attila Gergely az állami tulajdonban levő, a NÖF kezelésében álló acsai Prónay-kastély évek óta sikeresen működő bemutatásáról számolt be. A XVIII. század első felében, barokk stílusban épült kastély

év közben zárva van, kizárólag az örökségnapok alkalmával, kizárólag az akadályt nem ismerő önkéntesnek köszönhetően nyitja meg kapuit az érdeklődő látogatók előtt, akik egymás utáni csoportokban nézhetik meg az épületet. A kastélybemutató minden évben hosszas egyeztetést és előkészítést igényel. Az épület és környékének kitakarítását az önkéntesek végzik, az állami szervek csupán a kulcsot adják a kapu megnyitásához.

A kastély bemutatásának történetét minden évben különös találkozások színesítik: a látogatók között mindig felbukkan valaki, aki – vagy szakmai szempontból, vagy egy-egy régi történet felelevenítésével – néhány morzsát hozzá tud tenni az épület történetéhez.

Az ember szívesen elgondolkodik azon, hogy milyen lehetőségek nyílnának meg egy-egy ilyen hányatott sorsú épület előtt, ha ez a lelkesedés a tulajdonosi döntéshozó szerepével egyesülhetne…

A KÖN szervezőinek hatalmas lendületet adott az önkéntesekkel való találkozás, a kulturális értékek megosztása iránti elkötelezettség, lelkesedés és áldozatvállalás, ami a résztvevők előadásaiból kiderült.

A konferenciát követően az önkéntesek KÖN-közönséggé váltak és maguk is érdekes, máskor nem bejárható épületet tekinthettek meg. Mizo Tímea a MÁV ingatlangazdálkodási munkatársa és Kottmayer Tibor, a Széchenyi István Egyetem Építészettörténeti és Városépítési Tanszékének oktatója mutatta be a győri vasútállomás felvételi épülete melletti légoltalmi épületet. A bunker vastag falaival, áthatolhatatlan ajtajaival, ablaktalan tereivel és a terekben fellelhető, jobbára cirill betűs felszerelés-maradványokkal izgalmas, de egyúttal kissé nyomasztó élményt is nyújt.

A délután hátralevő részét vezetett városnéző séta töltötte ki, a csoportot Veöreös András, mint a GyMS Vármegyei Kormányhivatal helyi tapasztalatokkal rendelkező műemlék-felügyelője vezette végig a történeti belvároson. A legfontosabb épületek építészettörténeti jellegzetességeinek bemutatása mellett a résztvevők bepillantást nyertek Győr középkori utcahálózatának titkaiba és az épületek helyreállításának rejtelmeibe is.

A konferencia résztvevői a győri várostörténeti séta közben (fotó: Szántó Julianna)

A vasárnapi program a KÖN idei tematikájához, az Utak – kapcsolatok – hálózatok témához igazodva Magyarország egyetlen műemléki védettség alatt álló vasútvonala mentén a Győr – Veszprém közötti vasútvonal Cuha-völgyi szakaszának bejárása volt. A csoport menetrendszerinti vonattal először végigutazott a Győr – Vinye – Porva-Csesznek útvonalon, élvezve a vonat zakatolását a bevágásokban, alagutakban és viaduktokon, majd a társaság gyalog tette meg a Porva-Csesznekről Vinyéig vezető, mintegy öt kilométeres utat. Útközben a vasútépítés hőskoráról, a vasútépítés mérnöki nehézségeiről és a vasút műemléki értékeiről kaptak tájékoztatást a lelkes résztvevők. A szakmai vezetés kitért a vasút megjelenésére a tájban, a mérnöki létesítmények (támfal, áteresz, bevágás, töltés, alagút, viadukt) és az állomásépületek jellegzetességeire, de a csapat egy része felmászott a vasútépítőknek emléket állító Millenniumi emlékműhöz is. A túrát az ősszel megemelkedett Cuha patak gázlóin való átkelések sora tette emlékezetessé.

A Cuha-völgyi bejárás lelkes résztvevői (fotó: Szántó Julianna)

A társaságot meleg ebéd várta Vinyén a Kőpince fogadóban.

A konferencia igazolta, hogy az országban számos olyan elkötelezett, mondhatni fanatikus értékvédő személy és szervezet működik, akinek az erejére, lelkesedésére építve a műemlékvédelemmel foglalkozó szakmai civil szervezetek, sőt a hivatásos műemlékvédelmi szervek is eredményesebben tudják végezni a munkájukat. Köszönet illeti őket!

Veöreös András

2024-ben az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság szervezhette az Építési és Közlekedési Minisztériummal karöltve a Kulturális Örökség Napjait. Utólag már látjuk, nem tudtuk előre, mekkora feladatot jelent a rendezvény megszervezése. A rendezvényt megelőző sajtótájékoztató, az ünnepélyes megnyitó és a zárókonferencia megszervezése eltörpült a jelentkező helyszínek összegyűjtésével, a résztvevők koordinálásával, az online programfüzet naprakészen tartásával kapcsolatos tennivalók mögött. Ahhoz, hogy minden zökkenőmentesen tudjon megvalósulni a fáradhatatlan, kitartó munkán kívül rutin és tapasztalat is kellett. Ezt kaptuk meg Ghyczy Gabriellától. Köszönet érte.

Veöreös András

Tapasztalatok és gondolatok a Kulturális Örökség Napjai 2024 szervezése kapcsán

Sokak számára nem titok, hogy hosszú évek óta veszek részt a Kulturális Örökség Napjai országos koordinációjában. A feladatot Kertész Margit egykori munkatársamtól „örököltem". Ő volt az, aki 1999-től szisztematikusan kidolgozta azokat a módszereket, technikákat, amelyektől a rendezvény pillanatok alatt népszerűvé és országosan (el)ismertté vált. Volt olyan év, amikor 1000 magyar házat mutattak be az önkéntesek! Pedig akkor még csak épp, hogy megjelent az internet, a csatlakozók és a látogatók túlnyomó többsége nem fért hozzá, így a papíron eljuttatott jelentkezéseket egyesével kellett begépelni az online felületre, a látogatók pedig a nyomtatott országos programfüzetekből tájékozódhattak.

Az is igaz, hogy ebben az időben még működött az Országos Műemlékvédelmi Hivatal és futott a televízióban Ráday Mihály Unokáink sem fogják látni műsora. Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal teljes önállóságot kapott az akkori kulturális tárcától az eseménysorozat megszervezésére és népszerűsítésére, a sajtózaj sem volt akkora, mint most… (Azért egy rendes sajtókampány megszervezése akkor is hatalmas energiákat igényelt.)

Ahogy azonban teltek az évek, a műemlékvédelem szervezeti rendszerének megváltoztatása és a Ráday-műsor levétele a televízió műsoráról már-már végzetesnek bizonyult. Megszűntek ugyanis azok a fórumok, ahol a „civilek" rendszeresen találkozhattak a műemlékek, történeti épületek és kertek szépségével és megőrzésük fontosságával, nem értesültek az országban lezajlott jelentős helyreállításokról. A sajtó érdeklődése is folyamatosan lanyhult, már nem fért be ez a terület a politikai csatározásokról szóló beszámolók, a pálinkafesztiválok, „ungarische gulas partik" és a celebek viselt dolgai közé.

Egyre nehezítettebb körülmények között zajlik tehát a Kulturális Örökség Napjai meghirdetése és megszervezése. Még mindig egy különösen értékes és jó hangulatú rendezvényről beszélünk, de bizony sokat veszített eredeti színvonalából, amikor még a társadalom jobban megbecsülte épített és természeti környezetünket.

Évről évre csökken a jelentkezések száma és színvonala, köszönhetően az örökségvédelmet körülvevő teljes csöndnek. És ha ezt a csöndet nem sikerül áttörni, félő, hogy szép lassan elsorvad ez is… Az idei – az önkéntes szervezőktől érkező – beszámolókban már viszonylag nagy és helyileg mindenképpen jelentős épületek is maradtak látogatók nélkül…

Tudom, dicshimnuszokat kellene zengenem, hogy a KÖN az 1990-es évek óta tartja magát, de ebben a körben fontosabbnak tartom felhívni az „elhalás" veszélyeire a figyelmet. Hiszen kik tudnának tenni a „régi dicsőség" helyreállítására, ha nem a műemlékes szakemberek, szakmai közösségek?!

A Kulturális Örökség Napjaival nemhogy nincs baj, de egyre jelentősebb a szerepe műemlékeink megóvása terén. Az idei, szervezőknek szóló zárókonferencia bebizonyította, hogy az épületeket megnyitó-bemutató önkéntesek lelkesek és felkészültek, nagyon szívesen folytatnák ezt a szolgálatot, de ha nem tudjuk elérni a széles nagyközönséget, lassan elfogynak az érdeklődők. A kudarc élményénél deprimálóbbat pedig el sem tudok képzelni!

Ahhoz, hogy életben tartsuk a KÖN-t és emeljük a színvonalat, nincs mese, a szakembereknek lényegesen nagyobb intenzitással kell beszállniuk, mind a népszerűsítésbe mind a vezetésekbe. A záró

konferencián Veöreös András vezetése bebizonyította, mennyire intenzív és azonnali hatású a lelkesedés felszításában és az elkötelezettség kialakításában, ha egy hozzáértő ember mutatja be a házak szépségeit és történetét, hatásukat a települések szerkezetének kialakulásában és a település működésében, mindennapjaiban. De egy-egy épület bemutatásán keresztül piedesztálra állítható az a szaktudás is, amely elengedhetetlen egy-egy ház méltó felújításához, új életre keltéséhez. Ezt viszont kizárólag a szakemberek képviselhetik hitelesen! Hiszen ők értenek hozzá és ők vettek részt a felújítások megtervezésében és kivitelezésében. Ezzel ráadásul elküldhető látensen az az üzenet is, hogy az épülettulajdonosok, épülethasználók ne „barkácsoljanak", érdemes a szakemberekre támaszkodni még akkor is, ha az lényegesen többe kerül.

Szeretem a Kulturális Örökség Napjai szervezését, szeretem az önkénteseinkkel való mindennapi kapcsolattartást, egyeztetéseket, de a rendezvény kicsit sem az én jó érzéseimről szól! Utolsó mohikánként az a feladata, hogy a széles közönség figyelmét hívja fel évről-évre arra, hogy épített örökségünk pótolhatatlan kincs, hogy annak megőrzése, jókarban tartása és élettel megtöltése valamennyiünk közös felelőssége. Emellett segíthet a párbeszéd kialakításában a szakemberek és „civilek" között, amellyel jónéhány rombolás, pusztítás elkerülhető.

A KÖN-ben való részvétel változatlanul önkéntes. És bár nagyon határozottan érezhető a társadalomban az önkéntes szolgálatok lebecsülése, negligálása, azok semmivel nem pótolhatók! Az önkéntesség ugyanis megsokszorozza az energiákat, rengeteg pénzt kivált, ismereteket (szakmaiakat is!) bővít, közösséget épít és még hosszan sorolhatnánk. A szolgálatot teljesítők számára pedig fizetségként is felfogható, hogy az egy-egy sikeres akció után maga a kellemes érzés, amit a jól végzett munka felett érzünk, visszapótolja az előkészítés és lebonyolítás során felhasznált energiákat.

Az European Heritage Days 1991-ben indult útjára, de jelentősége azóta sem csökkent. Sőt! Abban a világban, amely kizárólag a pénzt, a profitot isteníti, különösen fontos, hogy felhívjuk a figyelmet egy másfajta gondolkodásmódra, amely a múlt tiszteletét, az örökölt értékek, a közösség és a közösségért végzett munka megbecsülését legalább ennyire fontosnak tartja.

Arra buzdítom tehát a Kedves Olvasót, már most írja be a naptárába a következő Kulturális Örökség Napjai időpontját: 2025. szeptember 20-21-ét, és már most kezdje el végig gondolni, milyen módon járulhat hozzá a rendezvény még nagyobb sikeréhez és népszerűsítéséhez.

fotó: Szántó Julianna

Ghyczy Gabriella

Fiatal Műemlékvédők Fóruma szakmai kirándulás
2024. október 19.

Tata nemcsak "a vizek városa", de parkokkal is át van szőve...

Október 19-én délelőtt Tatán, Tóvároskert vasútállomáson találkoztunk, hogy a Fiatal Műemlékvédők Fórumának keretein belül feltérképezzük Tata parkrendszerét.

Jómagam még sosem vettem részt a Fórumon és Tatán sem jártam még, ha nem vesszük a vonattal való átközlekedést, így minden szempontból újdonság volt a kirándulás.

A séta alapvetően Bechtold Ágnes és Németh Zita tájépítészek vezetésével valósult meg, de meghívták, számunkra meglepetés vendégként, Sylvester Edinát is.

fotó: Varga Borbála

Sylvester Edina a Főkert tájépítésze volt és töviről hegyire ismeri a tatai Angolkertet, mivel annak idején ő vezette a kert felújítását.

Legelső lépésben mindenki bemutatkozott, szerencsémre, nem csak én voltam új ember a társaságban. Többségében építészeti tevékenységet folytató személyek vettek részt a programon, de voltak páran eltérő szakterületről is, mint bölcsész vagy jogi végzettségű résztvevők.

A bemutatkozó kör után el is indultunk a Cseke-tó irányába. Utunkba esett az Esterházy Pezsgőgyár, melyet Fellner Jakab tervezett barokk stílusban, aki egyébként építőmestere volt a Cseke-tó közelében álló Kiskastélynak is.

A 2000-es évek elején vette meg a gyárat egy család, akik szépen lassan visszavásárolták az épületet és újra felvirágoztatták, különböző rendezvényeket és összejöveteleket tartanak, hogy megmutassák a Pezsgőgyár nívóját.

A gyár után elérkeztünk a Cseke-tó partjára, ahol Edina elővett különböző századokból származó térképeket, melyek segítségével elképzelhettük, hogy az adott időszakban hogyan nézett ki a környezet és milyen funkciói voltak a tónak, illetve a környezetének. Itt szó esett az Olimpiai Edzőtáborról és az elért eredményekről, illetve, hogy a tábor ide telepítésének az oka az itteni klíma volt. Ugyanis a Cseke-tó olyan mikroklímával rendelkezett abban az időben, mint Anglia. Így az angliai helyszínű játékok előtt ezen a területen gyakoroltak sportolóink.

Tovább sétálva találtunk egy török mecsetnek tűnő épületet, mely természetesen nem eredeti korhű építmény volt, hanem a romantikus kert hangulatát fokozó egzotikus elemként épült a 19. század végén Charles Moreau tervezésében. Építőanyaga a földtörténeti negyedkorból származó forrásvízi mészkő, mely Tatán fellelhető. A mecsettel majdnem szemben található a Kazinczy emlékpad, mely megemlékezik nyelvújítónk tatai útjairól és a tóparton töltött idejéről.

Ezt követően egy igazán szomorú látvánnyal találtuk szembe magunkat. Egy hatalmas fűvel benőtt kaviccsal felszórt gödör volt előttünk, mely szebb napjain a Tükör-forrás által létre jött pici tavacska helye volt. Az idei száraz nyárnak köszönhetően teljesen kiapadt, persze az eredeti állapotát már évtizedekkel ezelőtt befolyásolta az ember, amikor elkezdtek bányászni a környéken és elszivattyúzták a vizeket, ennek hatására 1961-ben teljesen elapadt a Tükör-forrás vize. A ’90-es években elkezdődött a karsztrendszer visszatöltődése és a forrás helyreállása, de a vízszintet erősen befolyásolja a csapadékmennyiség.

fotó: Varga Borbála

Sétánkat folytatva elhaladtunk egy kőhíd és egy szentély előtt.

Az utunk közepéhez érve végre megérkeztünk a kihagyhatatlan műromokhoz, melyek nélkül nem lehet angolkert az angolkert. Ezeket is Charles Moreau tervezte, csak úgy, mint a török mecsetet és az itteni műromoknak valójában van köze az igazi romokhoz is, ugyanis egy része a vértesszentkereszti román kori apátság pillérjeiből és oszlopaiból épült fel. Ezek mellett domborműves római sírkövek is beépítésre kerültek.

A közelben fakadó forrás a romokon keresztül vezetve folyt át a Cseke-tóba, ezt kihasználva építettek az Esterházyak egy római jellegű fürdő részt is a romokhoz, melyet sajnálatosan manapság másra használnak az emberek.

De nem csak a romok voltak személyes kedvenceim, hanem a romokon található felismerhetetlen domborművek, melyek igazi fejtörést okoznak a nézőknek. Vajon egy oroszlán vagy griff szerepel rajtuk, esetleg egy szomorú fejű farkas, vagy inkább egy vidra, ami egy emberfejet tart? Sokáig szemléltük és próbáltuk megállapítani, hogy vajon mit is ábrázolhat a képsor.

Következő úti célunk a Pálmaház volt, ami azért volt érdekes mert Magyar-Nagy Mariann a felújítás társtervezője (PANNONTERV) is velünk volt a nap folyamán. Itt egy rövid megálló után elindultunk az Öreg-tóhoz.

Az Öreg-tónál lenyűgöző látvány tárult elénk, ahogy kiértünk a házak közül a partra. Mesebelinek tűnt, ahogy megcsillant a vízen a nap fénye a túlparton a Tatai várral.

A parton végig sétálva, elhaladva a Michelin csillagos étterem mellett, végre elértük végső célunkat, az Esterházy kastélyt. A kastélyparkban Ágnes átvette a szót és Zitával meséltek a park felfedezéséről, a történelme utáni nyomozásról, hogy egy barokk kertet alakítottak át és a feltárásokról, amikor kiderült, hogy hol volt valójában a talajszint, illetve a parkban található tavat egy kis patak látta el vízzel.

fotó: Varga Borbála

Itt is előkerültek a térképek és korabeli rajzok, tervezetek, melyek segítettek megérteni a hallottakat és megmutatták, hogy a park és a kastély környezetében a kortól függően milyen funkciójú épületek vagy különböző elrendezésű utcák voltak megtalálhatóak és manapság miket építettek be családi házakkal.

Végezetül megnéztük közelebbről a kis tavacskát és a hozzá tartozó műbarlangot is.

A kirándulás lezárásaként beültünk a kastély kávézójába. A kávék, az Esterházy-torták és egyéb sütemények mellett pedig megbeszéltük a nap konklúzióit, mindenki elmondta mi tetszett neki, illetve megvitattuk a műemlékek helyzetét Magyarországon.

Összességében egy nagyon sűrű és információ dús nap volt. Szerintem a legnagyobb tanulság, hogy nem csak az épületeket kell dokumentálni, hanem a környezetüket is. Nagyon fontos az utókor számára, hogy az adott épületek környezete vagy a történeti kertek elrendezése milyen volt abban a korban, amikor megépültek vagy kialakultak. Ebben a dokumentálás sokat segít, a nap során többször segített megérteni a hallottakat. Emellett mivel a környezet, a növények folyamatosan változnak, és kis beavatkozással sokat lehet javítani vagy rontani egy kerten, ezért egy pillanatnyi állapot rögzítése hasznos lehet. A környezet változása Tatán, a vizek városában, az Angolkertben leginkább a vizek eltűnésén volt érzékelhető, így a globális éghajlatváltozás korában a dokumentálás már csak figyelem felhívás szempontjából is sokat tud mutatni, hogy a vizeink hogyan fogyatkoznak, az Angolkert példáján is bemutatható, hogy miért lenne fontos ezzel többet foglalkoznunk.

fotó: Varga Borbála

Így hát az én konklúzióm, hogy a tájépítészeti alaprajzok, tervek, felmérések legalább annyira fontosak, mint az építészetiek, mind oktatási, mind műemlékvédelmi szempontból.

Varga Borbála

Gondolatok a műemlékvédelemről egy vasúttörténeti konferencia kapcsán

2024. november 7-10. között Sienában rendezte meg az International Railway History Assosiation (IRHA) a vasúttörténeti konferenciáját, melynek szűkebb témája a vasút és a környezet fenntarthatósága volt. Az 1240-ben(!) alapított egyetem társszervezésében megvalósult nemzetközi rendezvényen legnépesebben olaszok képviseltették magukat, de jelen voltak a francia, a német, az angol, a portugál vasúttörténet-kutatás képviselői is. Hazánkat Horváth Csaba Sándor és Veöreös András a győri Széchenyi István Egyetem oktatói képviselték.

Felemelő volt megtapasztalni, hogy a francia vasút (SNCF) nosztalgiavonatokat üzemeltető részlegénél dolgozó hölgy kedves ismerőseként és úriemberként emlékezett Kubinszky Mihályra, és természetesen az ICOMOS sem volt ismeretlen előtte. Az IRHA korábbi elnöke, a kilencvenes éveiben járó Henry Jacolin is barátjaként emlegette Kubinszky tanár urat, a harminc éves kolozsvári vasúttörténet-kutató kolléga pedig sajnálta, hogy személyesen nem találkozhatott vele, csak a könyveit ismerheti.
Egy német vasúttörténész a nápolyi közlekedési múzeumban kiállított Kandó rendszerű villanymozdony jelentőségét ecsetelte, miután az összes jelentősebb magyar gőzmozdonytípust kielemezte. A MÁV Nosztalgia Kft. és a GySEV, mint határon, sőt a vasfüggönyön átnyúló vasúttársaság is sokak előtt ismert volt.
Jó volt azt erezni, hogy ezen a szakterületen is mennyien számolnak világszerte a magyar vonatkozásokkal.

Az általunk bemutatott téma a Cuha-völgyi vasút története, műemléki védése és a védelem nehézségeinek elemzése volt. A téma különösen is napirenden van az ICOMOS-on belül, a Fiatal Műemlékvédők Fóruma januári szakmai tanulmányútján éppen ennek a különleges műemléknek a bejárását tervezzük. A vasútvonal, mint mérnöki alkotás, a támfalakkal, bevágásokkal, alagutakkal, átereszekkel és hidakkal a XIX. század végi mérnöki munka magas színvonalú produktuma, a vonal mellett álló állomásépületek pedig a hazai építészettörténet fontos emlékei.

A nosztalgiavonat népszerű, az állomásépületek pedig Olaszországban is típustervek alapján épültek a XIX. században (fotó: Veöreös András)

Érdekes volt látni, hogy a vasúttörténészek és a műemlékvédők hasonló motiváció alapján tevékenykednek: az emlékek megőrzése, a hagyományok megtartása, a múlt hiteles felidézése hívta életre és tartja fenn ezen tevékenységeket, melyek a társadalom identitásának megerősítését szolgálják.

Az értékvédő munka és a kihívások tekintetében is sok párhuzam vonható a közlekedési értékvédelem és a műemlékvédelem szakterületén. Az értékek megőrzése ellen ható legnagyobb problémaként az adminisztratív szempontokat kell említeni. A modern vasútra kidolgozott előírások (automatikus ajtózárás, vonatbefolyásoló berendezések, vonatok kivilágítása) a történeti járműveken csak az értékek károsításával teljesíthetők, akárcsak a korszerű hőszigetelési vagy tűzvédelmi szabályok a régi épületek esetében.
Napjaink jellemző problémája az is, hogy az embereket zavarja a bizonyos vonalakon havonta egyszer közlekedő gőzmozdony zaja és füstje, annak környezetszennyező hatása…

A konferenciához tartozott a Sienától délre elhelyezkedő vasútvonalak nosztalgiavonattal való bejárása. Az utazás alkalmat adott a vasút a tájban – táj a vonatból kérdéskör esztétikai elemzésére is. A kirándulás célja a San Giovanni d'Asso településen megrendezett kulturális esemény, a szarvasgomba-fesztivál meglátogatása volt. A faluban mellesleg egy XII. századi román templom is található.

San Giovanni d'Asso XII. századi temploma (fotó: Veöreös András)

A konferencia helyszíne, Siena, Toszkána egyik kiemelkedő középkori városa, világörökségi helyszín. A középkori várost teljesen körbeveszi a városfal, megmaradt a XIII-XIV. századi utcahálózat és a belvárosi épületek jelentős része is gótikus eredetű.
A város kiemelkedő pontja a Campo, a nyolcszáz(!) éves hagyományra visszatekintő lovas verseny, a palio helyszíne. A téren és a környező utcahálózaton körbe tekintve egyértelművé válik, hogy ez nem egy organikusan fejlődött középkori településszerkezet, hanem nagyon is tudatos, a terepadottságokhoz kiválóan illeszkedő várostervezési koncepció eredménye.
A márványburkolatos dóm pedig a torzóként megmaradt, félkész bővítése ellenére is az egyik legkülönösebb térszervezésű gótikus székesegyház Európában. Az alaprajz alapján teljesen szervetlennek tűnő térkapcsolatok valójában egy rendkívül összetett, rafinált és festői enteriőrt alkotnak, amit a társművészetek alkotásai tesznek teljessé.

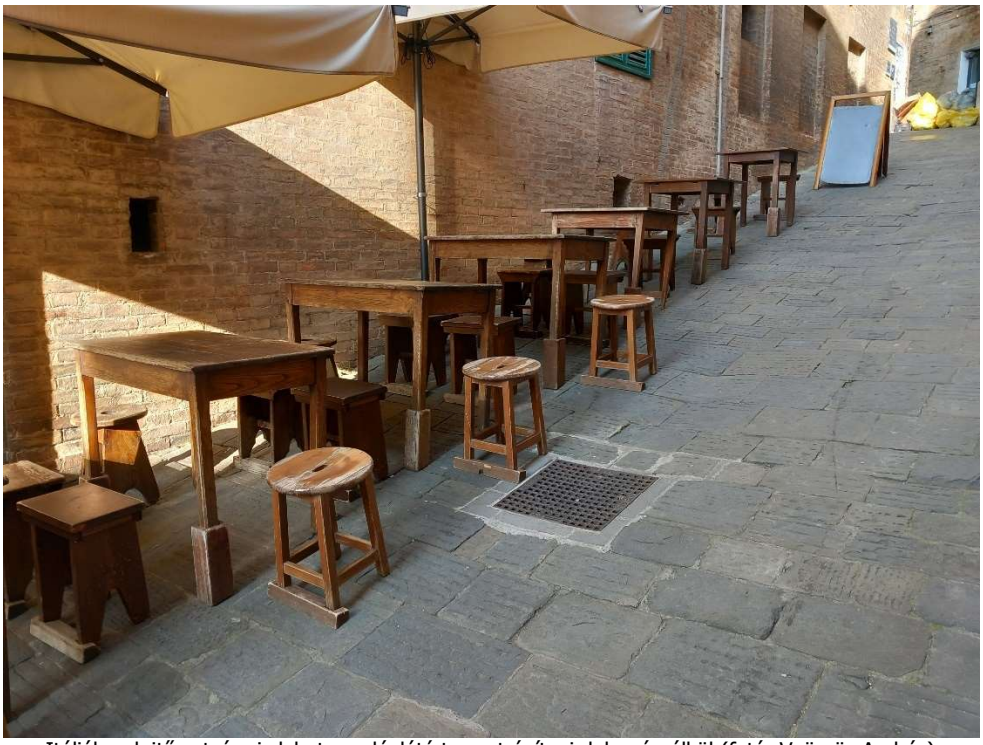

Itáliában lejtős utcára is lehet vendéglátó teraszt építeni dobogó nélkül (fotó: Veöreös András)

Általában az itáliai városokat járva – és ez igaz természetesen Sienára is – az ember lépten-nyomon elgondolkodik a hazai műemléki szemléletről. Ott természetes, hogy az utcák sokszáz éves kőlapokkal vannak burkolva, természetes, hogy az épületek kapuja száz-kétszáz-háromszáz (?) éves asztalosszerkezet, természetes, hogy a középkori-reneszánsz, vagy éppen barokk homlokzatok érintetlenül szegélyezik az utcákat.
Mondhatjuk, persze, hogy nincs tél, nincs hideg (így november elején reggelente azért vakarni kellett a jeget a szélvédőről), mások a klimatikus viszonyok, Itália tele van kőbányával, de azt hiszem itt valami másról is szó van, hiszen a modern élet ugyanúgy jelen van ezekben a városokban, mint Európa más országaiban. A kétezer-éves – na jó, Siena esetében csak mintegy ezeréves – kultúra maga után vonja a múlt tiszteletét, a történeti épületekkel való együttélés természetességét, ezáltal az értékek megőrzését.
A minta adott, csak követni kell!

Veöreös András

Konferenciák a 60 éves Velencei Karta tiszteletére

2024-ben volt 60 éves a Velencei Karta. Ebből az alkalomból Olaszországban számos helyen rendeztek kisebb-nagyobb összejövetelt, konferenciát, kiállítást.

Az elsőt Firenzében rendezte a Ramualdo del Bianco Alapítvány az ICOMOS Nemzetközi Elméleti Munkabizottságával karöltve még 2024 márciusában, az alapítvány székhelyéül szolgáló Coppini palotában, az alábbi címmel: 2024 – Velence60 – alapvető elvi dokumentumok a kulturális örökség védelmében

A következő eseménysorozat Velencében zajlott, ahol a Velence és a Lagúnák Régészeti, Szépművészeti és Táj Felügyelősége a Velencei Építész karral közösen kétnapos összejövetel keretében emlékezett meg az évfordulóról, amelynek az alábbi címet adták: „»il monumento per l'uomo« (vagyis »a műemlék az emberért«") – 60 évvel a velencei Restaurálási Karta után. Ehhez kapcsolódott három kisebb kiállítás, amit egyrészt a palazzo Ducale emeleti loggiáján, ahol egyben a Felügyelőség székhelye is van, másrészt az építészkar könyvtárában rendeztek meg. A loggiára egy tablósor került, ahol felelevenítették az 1964-es hosszú találkozó egyes eseményeit és helyszíneit, valamint a konferencia alatt, a palazzo Grassiban rendezett hatalmas kiállítás megnyitóján készült képekből és a bemutatott anyagból adtak ízelítőt. Az egyetem könyvtárában pedig a korabeli sajtóban közölt interjúkat, ismertetéseket és egyéb publikációkat tárták az érdeklődők elé. A kiállítások még később is nyitva voltak és a konferenciát bemutató tablókat szeptemberben, Veronában is láthatta a nagyközönség. Az egyetemi kiállítás zárásaként szintén rendeztek egy szűkebb összejövetelt „1964-2024: reflexiók 60 évvel a Velencei Karta után" címmel.

A velencei kiállítás tablói (fotó: Klaniczay Péter)

A legnagyobb esemény kétségkívül Firenzében zajlott október végén, amelyet a firenzei építészkar rendezett „1964-2024 Velencei Karta 60 elméleti reflexiók és operatív gyakorlat a restaurálási terv során" címmel. A rendezvény megnyitására és az intézményes köszöntők elmondására méltó helyen, a palazzo Vecchio emeleti dísztermében (salone del Cinquecento) került sor, míg az előadásokat a Santa Teresa egykori kolostorban kialakított építészkar székhelyén tartották. A konferencia fontosságára jellemző, hogy a megnyitón részt vett a város és az egyetem képviselői mellett az Icomos elnöke, Teresa Patricio is.

A kétnapos eseményre már egy évvel korábban meghirdették a részvételi lehetőséget és az előadásokat 6 különböző fő téma köré csoportosítva várták, amelyek az alábbiak voltak:

- A Velencei Karta előtt: az építés és a nemzetközi vita
- A Velencei Karta után: A Karták alapelveinek elméleti reflexiói és gyakorlati vonatkozásai
- A Velencei Karta után: képzés, tapasztalat és esettanulmány a XX. század végétől a jelenkorig
- A védelem gyakorlatának szerepe és aktualitása
- A kortárs restaurálás kihívásai
- A Velencei Karta és az ICOMOS

A témák sokaságára és az előadást tartók nagy számára jellemző, hogy az egyes szekciók előadásai akár több teremre szétosztva hangzottak el párhuzamosan. Mintegy 200 (!) olasz és angol nyelvű előadás hangzott el végül, amelyek a világ minden részéről érkeztek. Az előadások szinte átláthatatlan mennyiségben adtak számot a téma iránti nemzetközi érdeklődésről, amelyeknek még a töredékét is nehezen lehetett követni a szűk időkeret miatt. Sajnos a konferencia zárásaként nem volt semmilyen általános értékelés, vagy összefoglaló, ami az egyes szekciókban zajló munkáról és a több esetben élénk vitáról számolt volna be, így csak az előadásokat tartalmazó kétkötetes, több mint 1000 oldalas tanulmánykötet alapos átolvasása után lehet számot kapni a kérdés jelenlegi nemzetközi megítéléséről.

A bővebb ismertetésre következő számunkban kerülhet sor.

A megnyitó ülés a palazzo Vecchio dísztermében (fotó: Klaniczay Péter)

Klaniczay Péter

Dragonits 100

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága
nagy tisztelettel és szeretettel köszönti
Dragonits Tamást
100. születésnapja alkalmából

Dragonits Tamás a Budavár Díszpolgára cím átvételekor (fotó: Klaniczay Péter, 2015)

Dragonits Tamás okleveles építészmérnök a múlt hónapban töltötte be századik születésnapját. Bámulatos és tiszteletre méltó hosszú életút van mögötte. A 40-es évek végétől a legutóbbi időkig terjedő sokrétű tervezői munkásságának, főként a Várnegyed háború utáni újjáépítésének és számos műemlék helyreállításának élő tanúját tisztelhetjük benne.

Rendkívüli szellemi frissességgel és emlékek garmadájával érte meg a százat. Sajnos kortársai közül szinte utolsóként emlékezhet a háború utáni évek nehéz újrakezdésére, aminek számára legértékesebb időszaka a budai Várnegyed helyreállításával töltött évek voltak. 10 évvel ezelőtt jelent meg „.. szemtanúság..” című kötete, amelyben részletekbe menően ismertette akkori emlékeit, amiket azóta is mindig újabb adatokkal bővítve szívesen idéz fel.

Dragonits Tamás 1924. november 13-án született Budapesten. Építészmérnöki tanulmányait 1942-48 között végezte a József Nádor Gazdaságtudományi és Műszaki Egyetemen, illetve a Budapesti Műszaki Egyetemen. A háború alatt előbb Dániában, majd Svédországban töltött – sok más pályatársához hasonlóan – hosszabb időt, ami későbbi életpályáját is jelentősen befolyásolta. Megtanult svédül és egy építészirodában szerzett tervezési tapasztalatot. Hazatérését követően befejezte az egyetemet, majd a budai Várnegyed rehabilitációjába kapcsolódott be, és hosszú évekig részt vett a helyreállítási munkákban. Előbb segédtervező (FŐMTI 1949-50), majd szakosztályvezető (KÖZTI 1951-58), ezt követően a VÁTI munkatársa volt. Együtt dolgozott szinte az összes akkori meghatározó építésszel, többek között Meczner Lajossal, Janáky Istvánnal, Rados Jenővel. Az 50-es évek végén az egész ország műemlékeire kiterjedő iroda jött létre még Rados Jenő vezetése alatt a VÁTI-ban és Rados Jenő nyugdíjba vonulása után ő vette át az iroda vezetését 1960-ban. A várnegyedben készült munkái mellett számos vidéki városban is állnak lakóházai (Szeged, Sopron) és több jelentős vár helyreállítását tervezte

meg (Siklós, Sárvár, Egervár). Népi műemlékek, és dunántúli kastélyok-kúriák átfogó vizsgálatát irányította. Kiemelkedő szerepe volt a VÁTI műemléki irodájának 70-es évekbeli jelentős bővülésében, ami lehetővé tette, hogy a történeti városok helyreállítása mellett, azok kutatása, értékvizsgálata is szakszerűen történjék. Mintegy 80 egyházi épület, főként templom felújítási és helyreállítási terveit készítette el magántervezőként, illetve több esetben a sekrestyék hittanteremmel való bővítését is megtervezte és számos katolikus templom liturgikus terének kialakítása is nevét dicséri. Nyugállományba vonulását követően is még sokáig aktív volt. Több tucat tanulmánya mellett épület- és város rehabilitációról szóló ismertetései is megjelentek szakmai folyóiratokban, illetve társszerzője volt a „Városépítés Magyarországon a felszabadulás után" című, 1973-ban megjelent kötetnek. Részt vett az ICOMOS magyar tagozatának és a MÉSZ Műemléki Bizottságának munkájában. Különböző konferenciákon (MTA, MAB) értékes hozzászólásaival segítette a szakmai munkát. Találó és alapos megfogalmazásait szívesen idézték kollégái: „A műemlék védelmét senki nem tudja egyedül megoldani, de mindenki együtt bizonyára eredményeket fog elérni".

Számos díjjal ismerték el munkásságát az elmúlt fél évszázad során. 1968-ban Ybl díjat, 1980-ban Reitter Ferenc díjat kapott. 1988-ban a „Magyar Műemlékvédelemért" plakettet érdemelte ki, s ekkor lett a göteborgi műegyetem díszdoktora is. 1994-ben „Budapestért" díj és 2004-ben Forster díj kitüntetésben részesült. 2007-ben átvehette az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Möller emlékérmét, elismerve azt a műemlékek helyreállítása során tanúsított elvi-gyakorlati felfogást, amit Dragonits Tamás hosszú életpályája alatt nemcsak magával szemben képviselt, hanem a vezetése alatt álló és mellette dolgozó szakemberektől is elvárt, illetve a tervek és elképzelések kidolgozása során megosztott munkatársaival. 2014-ben a Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetést kapta meg és 2015-től Budavár Díszpolgára cím birtokosa.

Jelenleg kifogyhatatlanul és sziporkázó humorral fűszerezve meséli barátainak és tisztelőinek az elmúlt évszázad történetét, amihez még sok további hasznos és tartalmas évet kívánunk.

Klaniczay Péter

Dragonits Tamás otthonában (fotó: Klaniczay Péter 2023)

Az ICOMOS-díjasok kiállítása a Műegyetemen

Egy új díj kitüntetettjei kezdetben tűnhetnek esetlegesnek, de egy idő után – jó esetben – a díjazottak tanulságos együttessé alakulnak, a „jó gyakorlatok” gyűjteményévé. Az ICOMOS vezetése így érezte ezt az ICOMOS-díj esetében, és az ötévenkénti kiadványok mellé kiállítást hozott létre a kitüntetettek megismertetése érdekében, hiszen ez tanulságos lehet műemlékek tulajdonosainak, beruházóinak, hasznosítóinak csakúgy, mint kutatók, tervezők, kivitelezők, vagy akár egyetemi hallgatók, de más érdeklődők számára is.

fotó: Halmos Balázs

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága 2006 óta adományoz díjat a legjobban sikerült helyreállításoknak. A beadott nevezések bírálatában a kezdetektől részt veszek, és fotózom a meglátogatott helyreállításokat. Ezek a képek először csak a zsűrizéshez készültek, de később ezek illusztrálták a díjátadást, majd ezeknek a képeknek a felhasználásával készültek a kiadványok, és végül idén a „roll-up” kiállítás. A húsz tekercs grafikai tervezése Ágh András kiváló munkája. A kiállítás áprilisban csak a Műemléki Világnap rendezvényén volt látható, de reméltük, hogy előbb-utóbb hosszabb ideig is megtekinthető lesz. Az első ilyen alkalomra november végén kerülhetett sor az Építészettörténeti és Műemléki Tanszék előtti kiteresedő folyosószakaszon. A szervezésért első sorban a Tanszéket és személy szerint Marótzy Katalint illeti köszönet.

fotó: Halmos Balázs

A gondos időzítésnek hála a megnyitón részt vehettek az MTA Építészettörténeti, Építészetelméleti és Műemléki Állandó Bizottságának éppen ülésükre érkező tagjai és a szakmérnöki évfolyam előadásra megjelenő hallgatói is. A megjelenteket a vendéglátók képviseletében Alföldi György, az Építészmérnöki Kar dékánja és Krähling János, az „Éptört Tanszék" vezetője köszöntötte. A kiállítást Nagy Gergely az ICOMOS MNB tiszteletbeli elnöke nyitotta meg.

fotó: Halmos Balázs

A kiállítás a tervek szerint legközelebb Győrben lesz látható, és remélhetőleg még a tavasszal Tokaj-Hegyaljára is eljut.

Arnóth Ádám

AZ ICOMOS MAGYAR NEMZETI BIZOTTSÁG EGYESÜLET FELHÍVÁSA

AZ
ICOMOS MŰEMLÉKVÉDELMI CITROM-DÍJ 2025
ADOMÁNYOZÁSÁRA

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága – mint a műemlékvédelem legnagyobb nemzetközi civil szervezetének magyar tagja – a nemzetközi célkitűzésekkel összhangban folyamatosan azon fáradozik, hogy a társadalom minden tagjának és szervezetének figyelmét felhívja az építészeti és kulturális örökség valamennyi elemének folyamatos és szakszerű gondozására megőrzésük és továbbörökítésük érdekében.

E törekvésekkel összhangban az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága minden évben fel kívánja hívni a figyelmet azokra a káros jelenségekre, amelyek műemlékeinket, műemlékvédelmünket leginkább veszélyeztetik. Bízva abban, hogy e káros jelenségek riasztóak a jövő számára és megfelelő intézkedésekkel a káros folyamatok megállíthatók, az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága Műemlékvédelmi Citrom-díjjal illeti az általa legkevésbé sikeresnek, leginkább elhibázottnak ítélt műemlék helyreállításokat (csak magyarországi jelöléseket fogad el a kiíró ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság!), melyek lehetnek:

- legsikertelenebb új beépítés, illetve átalakítás valamely történeti környezetben,
- legtökéletesebben félresikerült műemléki helyreállítás, illetve méltatlan hasznosítás,
- legalaposabban kidolgozott, példaértékű épülethiba (épületszerkezet, pótlás, kiegészítés, stb.),
- legmegragadóbban félresikerült épületszínezés,
- leginkább műemlék-szerű rekonstrukció, műemlék-pótlás,
- legmaradandóbbra sikerült élő-műemlék (növényzet, kert, táj, tó, stb.) károsítás,
- leghosszabb ideje húzódó műemlék helyreállítás,
- legmeggyőzőbb ál-műemlék építés,
- legeredményesebb műemlék-elhanyagolás, a karbantartás elmulasztása.
- műemlékvédelemre hivatkozó káros elvi tévelygések

A fenti szempontok közül akár egy is elegendő a Citrom-díj odaítéléséhez, a többszörös érintettség előny az értékeléskor!

A Citrom-díjat maga az „opusz” kapja, tehát nem személy vagy intézmény. Minden „alkotás” összefogás és csapatmunka eredménye, ezért az veheti át, aki az elkövetők közül először tiltakozik az odaítélésért (ez azonban nem publikus… csak a jelentkezés megtörténte után!)

Citrom-díjra kizárólag az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság érvényes tagsággal rendelkező tagjai tehetnek javaslatot (akár többre is) az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság honlapjáról letölthető adatlap kitöltésével

és az alábbi adatok hiánytalan megadásával. A javaslatnak tartalmaznia kell:

- a műemlék, ill. az épület megnevezését és pontos helyszínét,
- a helyreállítás, ill. az építés időpontját (3 évnél régebbi nem terjeszthető fel),
- az "alkotás" vagy káros jelenség összefoglaló értékelését, a jelölés indoklását (max. 1 gépelt A/4 oldal) és a beavatkozást bemutató, a megítélést lehetővé tévő dokumentációt (fotók, ill. tervek),
- a javaslat előterjesztőjének nevét, címét, elérhetőségeit, e-mail címét.

A javaslatot e-mailen kérjük elküldeni a secretariat@icomos.hu címre - a javaslat benyújtásának határideje: 2025. január 12.

A javaslat beérkezését az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Titkársága elektromos levél útján visszaigazolja.

A beérkezett javaslatokat az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság a MÉSZ, a MUT, a RÉKE delegáltjaival kiegészített, e célra kijelölt Bíráló Bizottsága értékeli. A Bíráló Bizottság, a titkosság feltételeinek teljes biztosítása mellett, a jelölt helyszíneket, helyeket lehetőség szerint megszemléli, majd tárgyalás során értékeli, végül javaslatát úgy terjeszti elő az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Vezetőségének, hogy az döntését a Műemléki Világnap alkalmából (2024. április 18) nyilvánosságra hozhassa, s a Díjakat átadhassa.

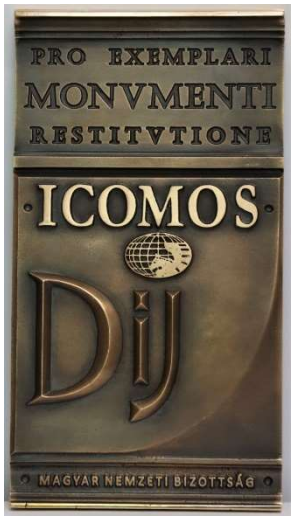

AZ ICOMOS MAGYAR NEMZETI BIZOTTSÁG EGYESÜLET FELHÍVÁSA A 2025. ÉVI ICOMOS-DÍJ ADOMÁNYOZÁSÁRA

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága – mint a műemlékvédelem legnagyobb nemzetközi civil szervezetének magyar tagja – a nemzetközi célkitűzésekkel összhangban folyamatosan azon fáradozik, hogy a társadalom minden tagjának és szervezetének figyelmét felhívja az építészeti és kulturális örökség valamennyi elemének folyamatos és szakszerű gondozására megőrzésük és továbbörökítésük érdekében. Ezért az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága minden évben ICOMOS-díjjal tünteti ki az általa legjobbnak ítélt műemlék helyreállításokat, melyek lehetnek:

- épület(ek) megújítása,
- épület(ek) új rendeltetés céljára történő átépítése, bővítése, a műemléki értékek megőrzésével és felszínre hozásával,
- természeti értékek, parkok, kertek mintaszerű helyreállítása,
- történeti környezetbe harmonikusan illeszkedő, annak történeti és természeti értékeit tiszteletben tartó új épület(ek).
-

Az ICOMOS-díj odaítélésére bárki tehet javaslatot az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság honlapjáról letölthető adatlap kitöltésével

és az alábbi adatok hiánytalan megadásával:

- a műemlék, ill. az épület megnevezése és pontos helyszíne

- a helyreállítás, ill. az építés időpontja (3 évnél régebben megvalósult munka nem terjeszthető fel)

- a helyreállítás tervezője és megvalósítója

- a helyreállítás összefoglaló értékelése (max. 1 gépelt A/4 oldal) és a beavatkozást bemutató, a megítélést lehetővé tévő dokumentáció (fotók, ill. tervek)

- a javaslatot előterjesztő neve, címe, elérhetőségei és e-mail címe

A javaslatot e-mailen kérjük elküldeni a secretariat@icomos.hu címre - a javaslat benyújtásának határideje: 2025. január 12.

(kiegészítő anyagokat postai úton küldve is elfogadunk: ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság, 1113 Budapest, Daróczi út 3.)

A javaslat megérkezését az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Titkársága elektromos levél útján visszaigazolja.

A beérkezett javaslatokat az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság a MÉSZ, a MUT, a RÉKE delegáltjaival kiegészített, e célra kijelölt Bíráló Bizottsága értékeli. A Bíráló Bizottság, a titkosság feltételeinek teljes biztosítása mellett, a jelölt helyszíneket, helyeket lehetőség szerint megszemléli, majd tárgyalás során értékeli, végül javaslatát úgy terjeszti elő az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Vezetőségének, hogy az döntését a Műemléki Világnap alkalmából (2024. április 18.) nyilvánosságra hozhassa, s a Díjakat átadhassa. A díjazott helyszínek nyilvánosság előtt való megjelenéséhez szükséges tulajdonosi hozzájárulás beszerzése az értékelést követően a javaslattevő kötelessége. Ennek elmaradása esetén az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság fenntartja jogát arra, hogy a Díjat nem adja át, vagy másnak ítéli.

AZ ICOMOS MAGYAR NEMZETI BIZOTTSÁG EGYESÜLET FELHÍVÁSA A PÉLDAADÓ MŰEMLÉKGONDOZÁSÉRT DÍJ 2025 ADOMÁNYOZÁSÁRA

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága a Műemlékvédelmi Világnap alkalmából 2024-ben is átadja a Példaadó Műemlékgondozásért Díjat.

A díj célja bemutatni azokat a legkiválóbb módszereket, amelyek a legjobban segítik a műemlékek, helyi értéket képviselő örökségi értékek fennmaradását és megőrzését, továbbá közkinccsé tenni olyan oktatási, nevelési programokat, amelyek hosszútávon is segíthetik a szakszerű műemlékvédelem iránt a társadalom fogékonyságát.

A díjra azok pályázhatnak, akik

- a tulajdonukban lévő, vagy a rájuk bízott műemlék fenntartása, gondozása során példamutató módon biztosítják az értékek fennmaradását, értékeinek hiteles megőrzését
- akik rendszeresen biztosítják a közösség, a társadalom számára a műemlék értékeinek, jelentőségének megismerését
- akik alkalmas funkció, egyedi programok, rendezvények segítségével mutatják be egy épület (és környezete) jelentőségét
- akik szakszerű, folyamatos karbantartással biztosítják az értékőrzést
- akik az oktatás, nevelés, szakképzés területén olyan programokat képviselnek, amelynek célja a műemlékek, helyi értékek karbantartás útján való fennmaradása
- akik a szakszerű műemlékvédelem iránt igényes jövő generációjának képzésében, nevelésében vállalnak jelentős szerepet
- akik a szakszerű műemlékvédelem szemléletének megőrzéséért, megismertetéséért tevékenykednek.

A díjra bárki tehet javaslatot, azok a helyszínek jelölhetők, ahol a legutóbbi felújítás, illetve a legutóbbi használatba vételi engedély kiadása legalább öt évvel ezelőtt történt, azóta folyamatosan üzemel az épület, illetve program esetén legalább öt évre visszamenőleg lehet módszertant, vagy az eredményeket értékelni.

Pályázni az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság honlapjáról letölthető adatlap kitöltésével és a tevékenységet bemutató dokumentációval lehet. A dokumentáció lehet 10 percnél nem hosszabb film (DVD), vagy/és max. 6000 karakter terjedelmű programismertetés, fénykép- vagy/és tervdokumentáció.

A javaslatot e-mailen kérjük elküldeni a secretariat@icomos.hu címre - a javaslat benyújtásának határideje: 2025. január 12.

(kiegészítő anyagokat postai úton küldve is elfogadunk: ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság, 1113 Budapest, Daróczi út 3.)

A javaslat megérkezését az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Titkársága elektromos levél útján visszaigazolja.

Pályázatot minden elkötelezett benyújthat, akinek olyan módszerről, helyszínről van tudomása, amelynek megismertetése a magyar műemlékvédelem eredményesebb gyakorlatát szolgálhatja.

A beérkezett javaslatokat az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság a MÉSZ, a MUT, a RÉKE delegáltjaival kiegészített, e célra kijelölt Bíráló Bizottsága értékeli. A Bíráló Bizottság, a titkosság feltételeinek teljes biztosítása mellett, a jelölt helyszíneket, helyeket lehetőség szerint megszemléli, majd tárgyalás során értékeli, végül javaslatát úgy terjeszti elő az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Vezetőségének, hogy az döntését a Műemléki Világnap alkalmából (2024. április 18) nyilvánosságra hozhassa, s a Díjakat átadhassa. A díjazott helyszínek nyilvánosság előtt való megjelenéséhez szükséges tulajdonosi hozzájárulás beszerzése az értékelést követően a javaslattevő kötelessége. Ennek elmaradása esetén az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság fenntartja jogát arra, hogy a Díjat nem adja át, vagy másnak ítéli.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága 2025-ben is kiadja a Möller István Emlékérmet:

F E L H Í V Á S

a 2024-es Möller István Emlékérem adományozására

- Az Emlékérem – évente egy – olyan személynek adományozható, aki jelentős mértékben hozzájárult a magyarországi, valamint az országhatáron kívüli, a magyar kultúrkörhöz tartozó műemlékek, építészeti örökség fennmaradásának biztosításához, szolgálta tudományos, oktatási, publikációs tevékenységével a műemlékek, az építészeti örökség vagy a műemlékvédelem érdekeit.
- Az Emlékérem adományozásának nem feltétele az ICOMOS tagság, de azonos érdemű jelöltek esetén az előnynek minősül.
- Posztumusz Emlékérem nem adományozható.

Kérjük, hogy az indoklással alátámasztott javaslatokat

2025. március 15-ig írásban juttassák el Nemzeti Bizottságunkhoz:

email: secretariat@icomos.hu

postacím: H-1113 Budapest, Daróczi út 3

Telefon: +36 70 709 0813 +36 30 439 2063

A javaslatokat hat tagú bizottság bírálja el.

A Möller István Emlékérem Bizottság tagjai 2022-től 2025-ig:

Fejérdy Tamás, Janotti Judit, Klaniczay Péter, Máté Zsolt, Schőnerné Pusztai Ilona, Dr. Vukov Konstantin

Eddigi díjazottak:

2023: Szebeni Nándor 2022: Mezős Tamás. 2021: Máté Zsolt. 2020: Prokopp Mária. 2019: Visy Zsolt, - Rendkívüli Möller István Emlékérem: Klaniczay Péter. 2018: Lampert Rózsa Hajnalka, - Nemzetközi Möller István Emlékérem: *Bogusław Szmygin.* **2017: Káldi Gyula. 2016: Schönerné Pusztai Ilona. 2015: Dr. Gerőné Dr. Sándor Mária. 2014: Valter Ilona. 2013: Harsányiné Vladár Ágnes, -** Nemzetközi Möller István Emlékérem: **Wilfried Lipp. 2012: Clevené C.Harrach Erzsébet. 2011: Tahi-Tóth Nándorné, - Rendkívüli Möller István Emlékérem: Winkler Gábor. 2010**: **Ágostházi László DLA. 2009: Baloghné Ormos Ilona,** - Jubileumi Möller István Emlékérem: **H. Nándori Klára, Dávid Ferenc, Radványi György, -** Nemzetközi Möller István Emlékérem: **Szabó Bálint. 2008: Szabó László, -** Nemzetközi Möller István Emlékérem: **Alexander Balega. 2007: Dragonits Tamás. 2006: Vukov Konstantin. 2005**: **Koppány Tibor. 2004:** Ö**rsi Károly. 2003: Fejérdy Tamás, -** Nemzetközi Möller István Emlékérem**: Christoph Machat. 2002: Détshy Mihály. 2001: Zádor Mihály. 2000: Román András. 1999: Horler Miklós. 1998: Szakál Ernő.**

Előjegyezhető 2025. évi programjaink

2025. január 18.	Fiatal Műemlékvédők Fóruma – Cuha-völgyi kirándulás
2025. március 14-16.	Fiatal Műemlékvédők Fóruma, Műemlék és táj – konferencia és szakmai kirándulás, Tokaj-hegyalja
2025. április 24.	Műemléki Világnap
2025. május	ICOMOS Közgyűlés
2025. július eleje	55. RAMNYE – nemzetközi műemlékvédelmi nyári egyetem
2025. szeptember 20-21.	Kulturális Örökség Napjai
2025. október	Országos Műemléki Konferencia

Minden kedves tagtársunknak, barátunknak békés, boldog, örömteli, egészségben és sikerekben gazdag 2025-ös évet kívánunk!

ICOMOS Híradó,
a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei
Szerkesztőség: H-1113 Budapest, Daróczi út 1-3
Telefon: +36 70 709 0813, +36 30 439 2063
E-mail: secretariat@icomos.hu
Honlap: www.icomos.hu
Kiadja az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága
Felelős kiadó: Dr. Veöreös András

HU ISSN 2062-4964 (Nyomtatott)

HU ISSN 2062-4972 (Online)

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság egyéni és jogi tagságával járó előnyök:
- informáltság a műemlékvédelem hazai és nemzetközi híreiről, eseményeiről, pályázatairól, ösztöndíjairól, stb. az ICOMOS elektronikus körlevelek, az ICOMOS honlap (www.icomos.hu), az ICOMOS Híradó és az ICOMOS News/Nouvelles ICOMOS révén
- ingyenes vagy kedvezményes belépésre jogosító tagsági kártya a világ számos múzeumába, műemlékébe, romterületére
- az UNESCO/ICOMOS Dokumentációs Központjának szabad használata